

Dr. Kolláth György

Hónapok óta folyt pusmogás arról, hogy jövő tavasszal már formálisan sem lesz Országgyűlés. Mára ez a miniszterelnöki bejelentéssel politikai tényezővé és alkotmányos kihívássá vált. Az aktuális „üzenet” az, hogy – úgymond – a kormányprogram teljesítése nem igényelne tavasszal országgyűlési ülészakot.

Nem arról volt, illetve van szó, hogy a politikai patthelyzet feloldására előrehozott választások jönnének. A

parlament kimondhatná önfelosztását, ami 2002 áprilisánál korábbi választásokat eredményezne. Ám ez így túl korrekt, túl kerek, túl nyilvánvaló volna. Elolvadt ugyanis a parlamenti többség, megváltozott a 98-as belpolitikai színpomp, a kormányzat megítélése és a világpolitikai helyzet nem kedvezőtlen, nosza következzék a megméretés. Ha a háborús pszichózis miatt is a csillagok állása kedvező, pár hetes vagy egy-két hónapnyi felkészülési többlet-esély a célba jutáshoz a kormánynak pont elegendő lenne. Európában ezzel bizonyára sokan beérinték, vagyis helyénvaló módon mások ezt tennék.

Magyarország – tudjuk – kompromisszum. Minálunk könnyű elhitetni, hogy a plurális demokrácia kiépült struktúrája – értékek, elvek tisztelete nélkül is – maga a megtestesült demokrácia?! Az, amiből akár visszalépni is van mód, de elorozni valamennyit büntetlenül lehet, sőt az most éppen kézenfekvő is. Tiszta sor megoldás, alkotmány-konform cselekvés helyett - a növekvő közönyt, a politikai tompaságot kihasználva - egyszerű sumákság készül(t). Trükközés, az alkotmányos keretek félre tétele annak az ívnek a mentén, amelyik előbb ellenzék nélküli parlamentet, most pedig már parlament nélküli parlamentarizmust is elképzelhetőnek vél.

Három eset lehetséges. Egyfelől az, hogy ez egyszerűen gyerekes tréfa, a fiúk sem gondolják komolyan. Valaki majd nagylelkűen szól, hogy nem is így gondolták, semmi bajuk az alkotmánnyal, jövő tavasszal pedig nem csak a szájuk, hanem a kezük is jár, mint a motolla. Az infantilis ötlet ugyanis az alkoholmentes pezsgőre emlékeztet. Az hiányzik belőle, ami miatt érdemes élni vele. Másfelől megeshet, hogy igenis komolyan gondolják (mert a tréfát nem állhatják!), de papíron legalább is megmaradnak a parlamenti formák mellett. Azaz egy-napos Országgyűlés jövőre is lesz, de az esetleg eleve késve kezdődik. Meglehet, hogy az előírt heti ülésezés helyett a már bejáratódott „háromhetente” is megháromszorozódik, s máris a választás áprilisi hónapjánál tartunk. (Kampány közben a T. Házban is hallgatnak a múzsák?) A köztársasági elnök a parlamenti ülést egy ízben, legfeljebb 30 napra amúgy is elnapolhatja, pláne, ha megkéri rá, s máris kifutottak az időből. Ezzel hoznak is meg nem is ajándékot a királynak: a köznépek. Harmadsorban pedig az lehet még, hogy több kormánypárti és ellenzéki honatya éppen a finisben és éppen a Házban szeretne kampányolni, nagyot alakítani, vagyis domborítani, tehát nem megy bele az üresjáratba. Így feltehetőleg a bizonytalan sorsú képviselők nagy száma miatt nem jön össze a laufhoz szükséges közel kétszáz szavazat. A 386 képviselő legalább egyharmadának a jövője bizonytalan, és nem is nagyon van hová visszamennie. Sokuknak nincs otthoni választókerülete, vagy ha van is, nem tuti a hely(zet). Magatartásuk kiszámíthatatlan. Elkötelezettségük élén nem az alkotmány áll.

Február elsejétől az alkotmány szerint rendes parlamenti ülészak veszi kezdetét, ugyanakkor már a képviselők egyötödének írásbeli kérelmére muszáj (lenne) rendkívüli ülést összehívni. Ezt azonban érdemben a kormánytöbbség a napirend, a határozatképesség kicselezésével, elutasításával immár üzemszerűen megakadályozhatja. Ma itthon ezeken állhat vagy bukhat a parlamenti „jog”. Alkalmasint lesz tehát ülésezés, de elérhető, hogy senkinek ne legyen benne túl sok öröme. A cél talán pontosan ez, a forgatókönyvben ez volna a happy end?!

Cím Demokrácia harakirije

Dátum
2001.11.04.

Dr. Kolláth György

A magyar közjogi berendezkedés lényege a hatalom-megosztás. Annak klasszikus súlypontja pedig a parlamentáris rend. Ez volt amúgy az egyik döntő érv pl. akkor is, amikor a népszavazási kezdeményezéseket elutálták, mondván, hogy a közvetlen hatalomgyakorlás nehezen fér össze a parlamentarizmus természetével. Most már ez a fajta parlamentáris mód is nyűg. A plurális politikai szisztéma választott hazai megoldása ellenben folyamatosan ülésező Országgyűlést feltételez. Ez alapérték, szemben az átkossal, melyben a folyamatoságot a Népköztársaság Elnöki Tanácsa biztosította. Akár úgy is, hogy a parlamenti ebédszünetben – minthogy a Ház pillanatnyilag csakugyan nem ülésezett – törvényerejű rendelettel szabta meg az ország közügyeit. Ne kezdjük el behelyettesíteni a szerve(zete)ket és a személyeket!

A modern Országgyűlés nem pusztán törvény-gyár. Funkciója a törvényalkotás mellett a kormányzati működés ellenőrzése, és egyes tisztségek választás útján való betöltése is. De ami a fő: a Ház a plurális politikálás nyilvános színtere, a kormányoldal és az ellenzék szempontjainak, érveinek, alternatíváinak, a polgárok „megdolgozásának” nyílt színpada. Lehet, hogy rossz a darab és ripacsok játszanak. Mégsem vehetnék el azt az esélyt, hogy lássuk és megítéljük: melyik milyen, tetszik vagy elidegenítő, hihető vagy hiteltelen, értünk alakítanak vagy önmaguknak, odavalók vagy máshová? Szokjanak le arról, vagy sokkal inkább szokjanak rá, hogy számadással tartoznak?!

Egyáltalán: ki van kiért? Mi még csak megvolnánk nélkülük, de ők ott mire mennének nélkülünk, miközben folyton az anonim polgárokra hivatkoznak. Fajankók volnánk, akik steril interjúkkal, üres demagógiával, látványtervezett szemfényvesztéssel is beérik, avagy – ha demokráciában nem is vérre megy a játék, de – tétje van a dolognak? Ezek a valódi kérdések, melyekre – szomorúan úgy látom – egyre kevesebb ember kíváncsi.

A mi alkotmányos demokráciánk a közjogi kompetenciákat (a közhatalmat) jól-rosszul szétszította, de aztán annak a működését a sorsára hagyta. Ma nem ütközik kemény demokratikus korlátba az, aki - mások rovására, formálisan vagy indirekt módon – további hatalmat, döntési jogot, villogásra módot keres, szán önmagának. Még ez sem volna baj - noha a hatalom-megosztást veszélyeztetné ez az „éhség” -, hogyha ez automatikusan, szükségszerűen együtt járna a jogkör gyakorlásáért viselt felelősséggel, a tett és elmulasztott intézkedések érdemi számadásával, azaz a demokratikus kontroll-formák működ(tet)ésével. Ám ezek nélkül, sőt mindezek lekezelése, kiiktatása esetében a hatalom-koncentráció már veszélyes, mert önkényhez vezethet, elkényelmesít, avagy üres szerepjáttékká silányodhat. Emlékezzünk csak A. Jarry Übü király című abszurdjára! Valóban - ad absurdum - eljátszható egy hatalmi papás-mamás, melyben jó szerepek, amatőr színészek, nonszensz szituációk és kevésbé fontos nézők vannak. A színpadról nézve tényleg csak a taps az elfogadható.

Végül, a mágikus kormányprogramról. Ha jól láttam, erre az alkotmány egy helyen hivatkozik érdemben. Ott, ahol összeköti a miniszterelnök országgyűlési megválasztását és e program elfogadását. Azután viszont (39. §) azt rögzíti az alaptörvény, hogy „Működéséért a kormány az Országgyűlésnek felelős. Munkájáról az Országgyűlésnek rendszeresen köteles beszámolni”. Ezt tessék összeadni azzal, hogy ez év decemberétől 2002 nyaráig nem is ülésezne a T. Ház!?

A miniszterelnöki üzenet voltaképpen majré. A gyengeség jele. A kiforratlan magyar parlamentarizmus harakirije. Ha ugyanis a Ház fél évig felesleges, akkor tetszőlegesen, hosszabb időre is „kiváltható”. Kódolt beismerése ez a sok rossz miniszter inadekvát működésének. Annak leplezése továbbá, hogy a gőz többsége a kültre megy és nem a kerekre.

A kormányprogram legutóbbi mérlegre tétele a három éves tevékenységről szóló beszámoltatáskor igencsak zsenigére sikerült. Az általam ismert szak-területeken – alkotmányosság, közigazgatás, egészségügy, jogalkotás, humanitárius jogok, sport – a vállalások zöme teljesítetlen maradt. Nem látok olyan mezőt, ahol 50 %-ot megközelítő megvalósítás mutatkoznék. Minderről, avagy mindezzel szemben őfelsége ellenzékének rosszkedvű kritikája van, markáns, alternatív víziója azonban nincsen.

Dr. Kolláth György

Ezért a téncrendet a koalíció írja. Feladványa - szemléltetően - ellenfeleinek ennyi: csend legyen, de legalább is parlamenti „tűzszünet”! Levelező tagozat még jöhet, és hozzá bármilyen ősi nyelv használható - az ógörög és a latin kivételével.

Odaát most épp a nyelvkönyvet keresgéljük?!